

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ У США ТА МЕТОДИКИ Й ОСОБЛИВОСТЕЙ ЙОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

COMPARATIVE ANALYSIS OF MONETARY MEANS ACCOUNTING IN THE USA AND ACCOUNTING METHODS AND PECULIARITIES IN UKRAINE

Маркус О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

Стельмах І.Р.

студентка факультету економіки та управління,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

У статті досліджено особливості обліку грошових коштів у США та Україні. Наведено порівняльну характеристику методики складання звіту про рух грошових коштів згідно із Системою загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку U.S. GAAP та Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, наведено їх оцінку, визначено переваги та недоліки. Розкрито можливі напрями вдосконалення організації бухгалтерського обліку в Україні.

Ключові слова: аналіз, дослідження, звіт про рух грошових коштів, грошові потоки, прямий та непрямий методи.

В статье исследованы особенности учета денежных средств в США и Украине. Приведена сравнительная характеристика методики составления отчета о движении денежных средств в соответствии с Системой общепринятых принципов бухгалтерского учета U.S. GAAP и Национальными положениями (стандартами) бухгалтерского учета, приведена их оценка, определены преимущества и недостатки. Раскрыты возможные направления совершенствования организации бухгалтерского учета в Украине.

Ключевые слова: анализ, исследование, отчет о движении денежных средств, денежные потоки, прямой и косвенный методы.

In this article we investigate the features of the cash flows in the USA and Ukraine. We compare the compiling of cash flow statement in accordance with the Accepted Accounting Principles US GAAP and National accounting standards of Ukraine, given their assessment, strengths and weaknesses of different methodology were identified. Possible directions of improving organization of monetary means accounting in Ukraine are considered.

Key words: analysis, research, cash flow statement, cash flows, direct and indirect methods, Accepted Accounting Principles, GAAP.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Грошові кошти як економічна категорія можуть розглядатися з різних позицій щодо своєї ролі у господарській діяльності: у сукупності являють собою грошові потоки підприємства; використовуються як інструмент оцінки; виступають у ролі засобу платежу та заощадження; є ресурсом суб'єктів господарювання та результатом діяльності; зумовлюють поточний і майбутній фінансовий стан підприємства. Основною характеристикою, яка виділяє грошові кошти з-поміж інших оборотних активів і є базовою для точного їх визначення як окремої економічної категорії, є їхня ліквідність

Сьогодні в обліку і звітності ще наявні певні відмінності, особливо щодо складання Звіту про рух грошових, саме тому виникає потреба детального дослідження обліку грошових коштів. Постає необхідність адаптації національної системи бухгалтерського обліку до вимог міжнародної практики, що реалізуються, головним чином, за загальними принципами обліку США (GAAP).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Питання обліку грошових коштів висвітлено в наукових працях таких учених, як: А.М. Андросов, С.Л. Береза, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов,

Н.М. Малюга, М.С. Пушкар, М.Г. Чумаченко, В.О. Шевчук, Г.В. Савицька та ін.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Значною проблемою обліку грошових коштів підприємства в Україні є неповнота та несвоєчасність їх відображення у системі обліку. Якщо грошові кошти не будуть повністю та своєчасно оприбутковані, то не буде чіткого відображення наявності коштів. Постійний контроль над дотриманням правил ведення операцій із грошовими коштами дасть змогу зменшити масштаби використання готівки підприємствами й організаціями, а отже, обмежити роль готівкового обігу як засобу обслуговування руху тіньового капіталу, приховування доходів та ухилення від сплати податків до бюджету.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є порівняльний аналіз обліку грошових коштів у США та методики й особливостей його обліку в Україні, а також вдосконалення організації обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Функціонування підприємств в умовах ринку передбачає безперервний рух грошових

коштів, тому їх слід розглянути як важливий ресурс та результат діяльності підприємств. У зв'язку з нестабільністю законодавства та розвитком зорієнтованої на міжнародне співробітництво економіки саме операції щодо ведення обліку грошових коштів та розрахунків підлягають найбільшим змінам. Тому наявність суперечливих питань та неузгодженостей під час ведення обліку грошових коштів вимагає детальнішого їх вивчення та пошуку єдиних шляхів вирішення цих проблем.

Порядок організації бухгалтерського обліку грошових коштів і розрахунків підприємств у США та Україні відображено в табл. 1.

Проаналізувавши облікове відображення грошових коштів, можна зробити висновок, що класифікація грошових коштів є однаковою. Крім того, порядок документування грошових операцій аналогічний:

1) облік готівки ведеться на основі таких первинних документів, як: прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер, журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів, касова книга, книга обліку виданих та прийнятих касиром грошових коштів, розрахунково-платіжні відомості, платіжна відомість, супровідна відомість, звіт касира;

Таблиця 1

Порівняльна характеристика організації бухгалтерського обліку грошових коштів підприємств у США та в Україні

Основні ознаки	Країни	
	Україна	США
Нормативне регулювання	Положення про касові операції № 637 від 15.12.2004	Правила ведення касових операцій в США № 764 від 25 листопада 1992 р.
Класифікація грошових коштів	Залежно від валюти, залежно від місця зберігання, залежно від використання власних грошових коштів.	
Організація синтетичного обліку грошових коштів	Рахунок 30 «Каса», 31 «Поточний рахунок в банку», 33 «Інші кошти»	Єдиного офіційно встановленого Плану рахунків у США немає. Проте різні компанії використовують різні уніфіковані системи рахівництва. Наприклад: 0001. Грошові кошти 0010 Цінні папери 0020. Рахунки до отримання 0040. Інші дебітори 0060. Резерв сумнівних боргів покупців 0150. Внутрішньогрупові рахунки до отримання
Організація аналітичного обліку грошових коштів	Журнал 1, відомість 1, Графи 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11 розділу III журналу 5 (5А), Головна книга Баланс (ф. № 1), Примітки до річної фінансової звітності (ф. № 5)	Журнал грошових надходжень та грошових виплат, касова книга з двома або трьома колонками Журнал реалізації; Журнал закупівель
Організація обліку грошових коштів між банком і підприємством	Відображається на підставі виписки банку з поточного рахунку	Відображається в момент депозиту чека, а виплата – в момент видачі чека
Поштові марки, оплачені білети	Включаються до складу грошових документів	Вважаються авансами

Джерело: розроблено авторами за [1–3]

2) облік грошових коштів на рахунках в банку ведеться на основі таких первинних документів, як: платіжне доручення, платіжна вимога-доручення, чеки, виписка банку.

Грошові документи, такі як поштові марки, оплачені білети, що включаються в Україні до складу грошових документів, за GAAP вважаються авансами. Кошти, що відображаються у вітчизняному балансі як «Грошові кошти в дорозі», за Загальноприйнятими стандартами бухгалтерського обліку (GAAP) США включаються до складу дебіторської заборгованості банку.

Відмінним є також і момент відображення в обліку руху грошових коштів між банком і підприємством. У вітчизняній практиці розрахунки з банком відображаються в обліку на підставі виписки банку з поточного рахунку. У США отримання коштів відображається у момент депозиту чека, а виплата – у момент видачі чека [4, с. 358].

Ще однією відмінністю між США та Україною є ведення звіту про рух грошових коштів, який надає додаткову інформацію для користувачів фінансової звітності щодо змін, що відбулися у балансі підприємства, а також щодо того, наскільки суттєвими є статті доходів та витрат, що були отримані та сплачені грошо-

вими коштами. Звіт про рух грошових коштів складається двома методами: прямим та непрямим. В Україні під час складання звіту про рух грошових коштів перевага надається прямому методу. Згідно з опублікованими даними, непрямому методу складання звіту віддають перевагу 97,5% компаній у США. Там уважається, що звіт, складений непрямим методом, більше влаштовує тих користувачів, яких цікавить якість доходів компанії (з урахуванням структури негрошових статей, динаміки змін залишків і т. д.). Користувачі, орієнтовані тільки на кількісні характеристики, віддадуть перевагу прямому методу.

Для своєчасного виконання всіх завдань планування, контролю та надання повної та неупередженої інформації про рух грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності для прийняття рішень необхідно створити ефективну організацію бухгалтерського обліку грошових коштів та їхніх потоків. Загальні відмінності підходів до складання звіту про рух грошових коштів наведено в табл. 2.

За результатами розгляду теоретичних та методичних основ складання Звіту про рух грошових коштів згідно зі стандартами U.S. GAAP та НП(С)БО, їх порівняльної характеристики та аналізу можна зробити такі висновки.

Таблиця 2

Порівняння підходів до складання звіту про рух грошових коштів в Україні та США

	Основне джерело інформації	
	Система U.S. GAAP	НП(с)БО
Визначення сутності грошових коштів та їхніх еквівалентів	До грошових коштів належать готівка, депозити до запитання в банках або інших фінансових установах, короткострокові, високоліквідні інвестиції. До складу грошових коштів не включаються: банківські овердрафти, грошові кошти, обмежені у використанні. Зміни в грошових коштах, обмежених у використанні, повинні бути представлені в інвестиційній діяльності	До грошових коштів належать готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання. Еквіваленти грошових коштів – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їхньої вартості
Класифікація компонентів господарських операцій у Звіті про рух грошових коштів	Компоненти господарських операцій класифікуються загалом за основними джерелами надходження грошових коштів та за видами діяльності: операційної, інвестиційної або фінансової	Класифікуються за видами діяльності: операційної, інвестиційної або фінансової
Обов'язковість подання	Обов'язковий	Обов'язковий
Порівняльні періоди	Інформація щодо порівняння даних періодів не вимагається. Однак за певних умов вимагається аудиторський звіт про рух грошових коштів протягом трьох попередніх фінансових років	Звіт про рух грошових коштів, окрім показників звітного періоду, містить додатково аналогічні показники попереднього року, що дає змогу забезпечити порівняність фінансової звітності підприємства
Наявність винятків, виключень	Існують певні винятки щодо підготовки і подання Звіту про рух грошових коштів певним колом інвестиційних компаній	Немає винятків та виключень
Склад грошових коштів	Овердрафти не включають на відміну від короткострокових еквівалентів	Включають овердрафти та грошові еквіваленти за строком погашення три місяці

Джерело: розроблено авторами за [5; 6]

Складники грошових коштів є досить схожими як в Україні, так й у США. Також класифікація компонентів господарських операцій у Звіті про рух грошових коштів в Україні наближена до США. Звіт про рух грошових коштів є обов'язковим для обох країн. Щодо порівняльних періодів, то у США інформація для порівняння даних періодів не вимагається, тоді як в Україні Звіт про рух грошових коштів містить додатково аналогічні показники попереднього року, що дає змогу забезпечити порівняність фінансової звітності підприємства.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Провівши порівняння облікового відображення грошових коштів України та США, можна встановити подібні та відмінні риси організації їх обліку. Схожість проявляється у визначенні основних складників грошових коштів, а також у порядку їх документування. Відмінність полягає у рахунках та відображенні в обліку руху грошових коштів між банком і підприємством.

Висвітлена проблема є важливим аспектом для всіх підприємств, адже від достовірності, своєчасності, повноти та оперативності обліку грошових коштів залежить уся фінансова діяльність підприємства. Побудова належної системи бухгалтерського обліку грошових коштів передбачає правильність здійснення й відображення всіх етапів їх руху починаючи з нормативно-правових вимог, заповнення первинних документів, узагальнення та систематизації інформації в регістрах і завершуючи складанням звітності.

На основі аналізу особливостей обліку грошових коштів в Україні та США встановлено, що нині керівництву підприємства необхідно враховувати, що ефективний фінансовий менеджмент, облік та контроль операцій із грошовими коштами як його складник є запорукою отримання додаткового доходу. Саме тому бухгалтерський облік та контроль грошових коштів потребує уваги та узагальнення досвіду економічно розвинених країн.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бычкова С.М., Бадаева Д.Г. Бухгалтерский финансовый учет: учеб. пособ.; под. ред. С.М. Бычковой. М.: Эксмо, 2008. 528 с.
2. Бутинец Ф.Ф. Бухгалтерський учет в странах мира: учеб. пособ.; под. ред. проф. Ф.Ф. Бутинца. Житомир: ЖГТУ, 2008. 484 с.
3. Бутинець Ф.Ф. та ін. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів; 8-е вид., доп. і перероб. Житомир: Рута, 2009. 912 с.
4. Горецька Л.Л. Основні підходи до відображення оборотних активів в обліку зарубіжних країн. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». 2001. № 16. С. 32–43.
5. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. посіб. Житомир: ЖІТІ, 2000. 440 с.
6. Удосконалення методики складання звіту про рух грошових коштів у системі інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень / Р.Л. Хом'як, І.Л. Цюцяк, А.Л. Цюцяк. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2007. Вип. 577. 506 с.